

اسپینوزا:

اکسپرسیونیسم در فلسفه

خوانشی از اخلاق اسپینوزا با نظر به آرای ژیل دلوز

■ اکرم زیدآبادی ■

www.ketab.ir

نقد فرهنگ

۱۴۰۰

■ سرشناسه: زیدآبادی، اکرم، ۱۳۶۳- ■ عنوان و نام پدیدآور: اسپینوزا: اکسپرسیونیسم در فلسفه: خوانشی از اخلاق اسپینوزا با نظر به آرای ژیل دلوز/ اکرم زیدآبادی، ویراستار سمیرا گودرزی. ■ مشخصات نشر: تهران: نقد فرهنگ، ۱۴۰۰. ■ مشخصات ظاهری: ۲۰۹ ص. ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م. ■ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۱۹-۰۴-۲-۲. ■ وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا ■ عنوان دیگر: اکسپرسیونیسم در فلسفه / خوانشی از اخلاق اسپینوزا با نظر به آرای ژیل دلوز. ■ موضوع: دلوز، ژیل، ۱۹۲۵-۱۹۹۵ م. - نقد و تفسیر: اسپینوزا، بندیکتوس دو، ۱۶۳۲-۱۶۷۷ م. اخلاق - نقد و تفسیر: اخلاق؛ بیان ■ رده‌بندی کنگره: B۲۴۳۰ ■ رده‌بندی دیویی: ۱۹ ■ شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۴۸۱۹۶

www.ketab.ir

نقد فرهنگ

📞 naqdefarhangpub

✉️ @naqdefarhangpub

🌐 www.naqdefarhang.com

• نام کتاب: اسپینوزا: اکسپرسیونیسم در فلسفه؛ خوانشی از اخلاق اسپینوزا با نظر به آرای ژیل دلوز
• نویسنده: اکرم زیدآبادی
• ویراستار: سمیرا گودرزی
• نوبت چاپ: اول
• سال انتشار: ۱۴۰۰
• شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۱۹-۰۴-۲-۲
• قیمت: ۶۵,۰۰۰ تومان
• تیراژ: ۵۰۰ نسخه

نشانی: پردیس، میدان عدالت، خ فروردین جنوبی، خ سعدی، مجتمع قائم ۱، بلوک A2، واحد ۲۰۳
تلفن: ۷۶۲۷۶۷۴۸ | مراکز پخش: ۶۶۶۶۰۰۹۹، ۶۶۹۶۷۰۰۷، ۶۶۴۸۶۵۳۵
© کلیه حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات نقد فرهنگ است.

فهرست

۹	 دیباچه
۱۱	 فصل اول: مقدمات
۱۱	 مقدمه
۱۵	 منابع اصلی
۱۵	 کتاب اکسپرسیونیسم در فلسفه: اسپینوزا
۱۶	 کتاب اخلاق
۱۹	 رساله‌ی الهی-سیاسی
۲۰	 رساله‌ی مختصر
۲۱	 چرا دلوز؟
۲۱	 فلسفه
۲۲	 مفهوم فلسفی
۲۷	 طرح صفحه
۲۸	 چرا بیان و اصالت بیان؟
۲۹	 مفهوم
۳۲	 پسوند Ism
۳۳	 چرا مفهوم بیان؟

۳۴.....	موارد کاربرد مفهوم بیان در کتاب اخلاق
۴۶.....	اهمیت مفهوم بیان در دستگاه فلسفی اسپینوزا
۴۹.....	پیشینه‌ی مفهوم بیان
۵۳.....	تجلی الهی
۵۴.....	صدور
۵۵.....	خلقت
۵۶.....	یوهانس اسکوتوس اریگنا (۸۰۰-۸۷۷ میلادی)
۵۷.....	نیکلاس کوزایی (۱۴۰۱-۱۴۶۴ میلادی)
۶۳.....	فصل دوم: مفهوم بیان
۶۳.....	ابعاد هستی‌شناختی مفهوم بیان
۶۴.....	تعریف شیء
۶۸.....	صفات
۹۱.....	حالات متناهی
۹۸.....	ذات
۱۰۵.....	مسئله‌ی تمایز
۱۲۱.....	نتایج ابعاد هستی‌شناختی مفهوم بیان
۱۲۴.....	ابعاد معرفت‌شناختی مفهوم بیان
۱۲۴.....	اهمیت معرفت‌شناسی در نگاه اسپینوزا
۱۲۶.....	مقدمات هستی‌شناختی
۱۲۸.....	رابطه‌ی علم خدا و علم انسان
۱۳۳.....	ویژگی‌های آفرینش بیانی هستی
۱۳۸.....	تعریف نفس
۱۴۰.....	تصور
۱۴۹.....	نتایج ابعاد معرفت‌شناسی مفهوم بیان
۱۴۹.....	ابعاد فلسفه‌ی عملی مفهوم بیان
۱۵۰.....	سعادت

۱۵۳	کُناتوس و بیان
۱۵۹	نتایج ابعاد فلسفه‌ی عملی مفهوم بیان
۱۶۰	طرح صفحه‌ی نظام فلسفی اسپینوزا
۱۶۱	چرا اصالت بیان؟
۱۶۵	فصل سوم: رابطه‌ی خدا و جهان
۱۶۵	آفرینش هستی
۱۶۶	رابطه‌ی خدا و جهان
۱۶۸	بُعد هستی‌شناختی رابطه‌ی خدا و جهان
۱۶۹	بُعد معرفت‌شناختی رابطه‌ی خدا و جهان
۱۷۰	بُعد عملی رابطه‌ی انسان و خدا
۱۷۶	اصالت وحدت
۱۸۱	ویژگی‌های مشترک اصالت وحدت
۱۸۲	الوهیت
۱۸۴	وحدت
۱۸۷	درون‌ماندگاری
۱۹۰	شیثیت
۱۹۲	اصل حضور
۱۹۵	اصالت وحدت اسپینوزا
۱۹۸	یک پرسش
۲۰۱	نتیجه‌گیری
۲۰۵	منابع
۲۰۵	منابع فارسی
۲۰۶	منابع انگلیسی
۲۰۹	آدرس سایت‌ها

دیباچه

فیلسوفان مانند همه‌ی دانشمندان علوم دیگر برای رسیدن به مقاصد خود ابزاری در اختیار دارند که آن ابزار مفاهیم‌اند. بنابراین، برای رفع ابهام از بسیاری از مسائل موجود در تفکر و جهان‌بینی یک فیلسوف ابتدا باید به درک صحیحی از مفاهیم دستگاه فلسفی آن فیلسوف دست یابیم. مفهوم بیان^۱ یکی از ابهام‌آمیزترین مفاهیم دستگاه فلسفی اسپینوزا به‌ویژه در نظام کتاب/اخلاق است که تا به امروز تفسیر مشخصی از آن به جز توجهی که دلوز به اهمیت آن در دستگاه فلسفی اسپینوزا می‌دهد در دست نیست. ابهام و رمزآلود بودن این مفهوم بیشتر به این دلیل است که مطابق با روش مرسوم در سنت تفسیری فلسفه‌ی غرب تبیین ابعاد معناشناختی و کارکردهای هستی و معرفت‌شناسی مفاهیم غالباً بر اساس تبیین ریشه‌های یونانی آن‌ها صورت می‌گیرد و این در حالی است که این مفهوم در زبان لاتین متولد شده است. بنابراین، مطابق با روش و رویکرد سنتی و مرسوم مفسران متون فلسفی قابل رمزگشایی نخواهد بود.

از طرفی، فارغ از ابعاد معناشناختی و کارکردهای هستی و معرفت‌شناسی این مفهوم، موارد کاربرد و جایگاه این مفهوم در بخش‌های مختلف/اخلاق، به‌ویژه در نخستین مورد استفاده‌ی آن، یعنی در تعریف خدا، به‌تنهایی نشان می‌دهد که این مفهوم از اهمیت هستی‌شناختی، معرفت‌شناختی و عملی انکارناپذیری در دستگاه فلسفی اسپینوزا برخوردار است و چه بسا رفع ابهام از این مفهوم پاسخ و

1. expression.

تبیینی باشد بر تمام ابهام‌های موجود در مسائل متنوع و به هم پیوسته‌ی دستگاه فلسفی اسپینوزا از قبیل آفرینش هستی، نحوه‌ی تجلی، مسئله‌ی سعادت، مسئله‌ی کُناتوس، مسئله‌ی تمایز، مسئله‌ی رابطه‌ی خدا و جهان و در نهایت اصالت وحدت. از این رو، در کتاب حاضر با عنوان اکسپرسیونیسم در فلسفه^۱، سعی کرده‌ایم تا با اتخاذ چارچوب و رویکردی نوین بر مبنای دیدگاه دلوز در باب فلسفه؛ به مثابه‌ی «آفرینش مفاهیم» و مفهوم فلسفی به مثابه‌ی «پاسخ فیلسوف به مسائل فلسفی»، برای نخستین بار تفسیری تحقیقی و مفهوم محور از نظام فلسفی اسپینوزا ارائه دهیم. در فرآیند این تفسیر تحقیقی ابتدا ابعاد چیستی و نقش این مفهوم مبهم را در دستگاه فلسفی اسپینوزا خلاف روش سنتی با نگاهی رو به جلو از تحلیل قضایا و موارد کاربرد آن در کتاب اخلاق تبیین می‌کنیم و سپس با توجه به ابعاد معناشناختی و کارکردهای هستی و معرفت‌شناسی این مفهوم به تبیین ابعاد مسئله‌ی رابطه‌ی خدا و جهان از دیدگاه اسپینوزا می‌پردازیم.

بدین منظور، مطالب کتاب در قالب سه فصل به شرح ذیل تدوین شده است: در فصل اول، مسائل مقدماتی، مرور پیشینه، جایگاه، اهمیت و ماهیت این مفهوم در نظام فلسفی اسپینوزا و در فصل دوم ابعاد معناشناختی و کارکردهای این مفهوم مطابق تقسیم‌بندی بخش‌های کتاب اخلاق صورت می‌پذیرد که در دل خود خوانشی مفهوم محور نیز از مؤلفه‌های متافیزیک فلسفه‌ی اسپینوزا و همچنین کلیت رابطه‌ی خدا و جهان را در بردارد و در فصل سوم به تبیین و تفسیر مسئله‌ی رابطه‌ی خدا و جهان و اصل وحدت از دیدگاه اسپینوزا خواهیم پرداخت.

۱. عنوان اثر حاضر برگرفته از عنوان ترجمه‌ای اثر ژیل دلوز به زبان انگلیسی است (نک: فصل ۱، منابع اصلی). اما به لحاظ محتوایی اثر کاملاً تفسیری تحقیقی و مستقل از مفهوم بیان از کتاب اخلاق اسپینوزا است.